

Bezpečnost práce v obchodu a veřejném stravování

Obsah

1 Úvod	2
2 Zásady pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci	2
3 Rizikové faktory	3
4 Osobní ochranné pracovní prostředky	6
5 Zdravotní způsobilost	7
6 Související předpisy	8

Vydal: Výzkumný ústav bezpečnosti práce,
v.v.i. Jeruzalémská 9, Praha 1
Rok: 2010
Vydání: šesté
Zpracoval: Ing. Petr Hanzlík

1 Úvod

Porušení základních principů bezpečnosti práce a technických zařízení bývá v praxi nejčastějším důvodem vzniku škody na obou stranách pracovněprávního vztahu. Nejzávažnější důsledky má nedodržení těchto zásad v případech pracovních úrazů nebo nemocí z povolání. Účinným prostředkem je proto zesílený důraz na preventivní působení v této oblasti. Jedním z nejdůležitějších aspektů je přitom soustavné posilování nízkého právního vědomí zaměstnavatelů i zaměstnanců, neboť za prioritní se pokládají opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Od 1.1.2007 tvoří základ právní úpravy BOZP část pátá zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce a zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci).

Pátá část zákoníku práce a zákon č. 309/2006 Sb., obsahují zmocnění k vydání prováděcích předpisů. Do vydání nových prováděcích předpisů platí zatím příslušné prováděcí předpisy k zákoníku práce z roku 1965.

Svoji nezastupitelnou úlohu zde mají i místní provozní bezpečnostní předpisy nebo provozní řady vydávané zaměstnavatelem, kde se dají základní principy bezpečnosti a ochrany zdraví při práci konkretizovat podle podmínek zaměstnavatele a jeho pracovišť. Uvedený obecný nástin problematiky se v plném rozsahu vztahuje rovněž k obchodu a veřejnému stravování. S ohledem na stanovený rozsah textu je cílem pouze upozornit na zásadní požadavky bezpečnosti práce, jejichž nedodržení může výrazně ovlivnit pracovní úrazovost.

2 Zásady pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Obecné požadavky na bezpečnost strojů a technických zařízení jsou v obchodu a veřejném stravování stejné jako při výrobní a provozní činnosti v jiných oblastech. Je však třeba připomenout i nutnost věnovat často opomíjenou pozornost bezpečnosti provozovaných vyhrazených technických zařízení, nízkotlakých kotelen, prádelen a ostatních služeb. Tato zařízení mají stanovený režim revizí, kontrol, údržby, předepsanou odbornost pracovníků obsluhy a platí pro ně zvláštní předpisy.

Uvedené odvětví se odlišuje od ostatních druhů průmyslové činnosti provozem strojů a zařízení na zpracování potravin, jako jsou varná pole elektrická nebo plynová, sklopné pánve, fritézy, šlehací a hnětací stroje, nářezové stroje, řezačky a kutry, škrabky brambor a zeleniny, stroje na mytí a sušení nádobí, ale i ruční strojky používané při zpracování a prodeji potravin. Tak jako pro jiné druhy technického zařízení platí i pro tyto stroje, že dodržení konstrukčních požadavků na stabilitu, vibrace, přístup do nebezpečného

pracovního prostoru apod. je věcí výrobce. Provozovatel má v technické oblasti jen dílčí omezené možnosti, např., aby hlavní vypínač byl opatřen bezpečnostním označením, snadno dosažitelný z místa obsluhy a uzamykatelný a aby u každého ovládače byla zřetelně a srozumitelně vyznačena jeho funkce apod.

Společné zásady bezpečného chování obsluhy na pracovišti lze shrnout do několika bodů:

- u všech strojů musí obsluhující personál mít přehled o všech způsobech, kterými je možno stroj či skupinu strojů odpojit či nouzově zastavit – hlavní vypínač, „STOP“ tlačítka;
- před zahájením práce na zařízení, jehož obsluha nám není zcela přesně známa, je nutno se seznámit s návodem na použití;
- při odpojování zařízení ze zásuvky uchopíme vždy zástrčku – nikdy netaháme za přípojný kabel;
- stroje a zařízení používané v kuchyni nejsou až na výjimky konstruovány tak, aby bezpečně odolávaly čištění vysokotlakými čistícími stroji či obecně stříkající vodě (např. z hadice);
- ty partie strojů a zařízení, které obsahují elektrické součásti (vypínače, motory, rozvody, ...) nesmí být ponořovány při čištění do vody;
- na žádném stroji či zařízení se nesmí demontovat ochranné kryty, pojistná zařízení, bezpečnostní zábrany;
- pokud návod doporučuje preventivní prohlídky stroje servisní organizací, je vhodné toto doporučení respektovat;
- při práci na strojích, jejichž části se pohybují, máme zapnutý pracovní oděv (zejména rukávy), abychom snížili nebezpečí zachycení za část pracovního oděvu;
- pokud má zařízení větrací otvory, nikdy je nezakrýváme;
- máme-li důvodnou pochybnost o bezpečnosti některého zařízení, neuvádíme je do činnosti do té doby, dokud se neujistíme o tom, že nemůže být při správné obsluze zdrojem úrazu;
- dbáme na dostatečné osvětlení pracoviště.

3 Rizikové faktory

Obecně lze konstatovat, že každý činitel, který ve styku s lidským organismem může vést k jeho trvalému nebo dočasnému poškození, je z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci rizikovým faktorem.

V běžných pracovních systémech a podmínkách se nejčastěji vyskytuje členění na rizikové faktory fyzikální, chemické, biologické a nepříznivé mikroklimatické podmínky. Zákon ukládá zaměstnavateli měřením sledovat a kontrolovat jejich hodnoty na pracovištích.

Faktory fyzikální lze podrobněji vyjádřit jako mechanické:

- tvary a povrchy stroje nebo technického zařízení, ostré hrany, rohy, drsné povrchy, ostré nástroje apod.;
- pohyblivé části stroje, unášecí zařízení, řezací zařízení;
- rizikové ruční nástroje, pomůcky, nože, nůžky, sekáče, nevhodné tvary rukojetí atd.;
- odletující úlomky, třísky (při broušení, apod.);
- nevhodné řešení pracovního místa, kluzká, skloněná, nerovná podlaha, omezený pracovní prostor apod.;
- uvolnění, pád, utržení části stroje nebo zpracovávaného či dopravovaného materiálu, roztržení, převržení;
- pády osob při práci na plošinách, žebřících, při práci ve výškách apod.;

energetické:

- elektrická energie - nedostatečné uzemnění, chybějící blokování zkratu, obnažené vodiče, nežádoucí zapojení, nedostatečné zamezení vstupu do ohroženého prostoru, chybná instalace apod.

Faktory chemické lze spojit rovněž s požárem:

- požár, exploze: únik chemických látek, exploze tlakových nádob apod.

Faktory biologické:

- rizika přenosu infekčních zárodků ze zdrojů na pracovníka (člověk - člověk, zvíře - člověk).

Nepříznivé mikroklimatické podmínky:

- teplotní faktory: vysoká teplota povrchu strojů, kapalin, materiálů, pecí apod., nízká teplota chladírenských zařízení. Jako příklad širokého působení fyzikálního rizikového faktoru lze uvést podrobnější identifikaci nebezpečí u nářezového stroje, který je typickým vybavením obchodních a restauračních provozů a je také nejčastějším zdrojem pracovních úrazů:

Ohrožení – úkon nebo stav (příčina možného úrazu)	Nebezpečí – předmět nebo jeho působení (zdroj možného úrazu)
Zasunutí vidlice do zásuvky, vytažení vidlice ze zásuvky, manipulace s poškozenými částmi, vznik elektrického oblouku, popálení, zasažení elektrickým proudem.	Poškozená vidlice nebo zásuvka el. zařízení.
Čištění, manipulace se strojem při zapnutém hlavním vypínači.	Nečekané uvedení stroje do chodu.
Přítlačování uzenin do řezu, sklouznutí horní končetiny po povrchu uzenin, sýrů.	Mokrý povrch řezaného materiálu.
Odstraňování nalepeného materiálu	Styk horních končetin obsluhy s

prostorem točivé části nože.	nebezpečným prostorem točivé části nože.
Znečištěná plocha pracovního pultu.	Samovolný pohyb nářezového stroje.
Krájení materiálu, styk prstů s nožovou částí.	Rotující krájecí nůž.

V příkladu jsou uvedena pouze nevyhnutelná ohrožení, resp. nebezpečí, která lze rozumně předvídat. Doporučujeme vyhnout se popisu ohrožení a nebezpečí, vyvolaných běžnými životními aktivitami, např. řízne-li se pracovník v kanceláři o list papíru, zakopne-li o dveřní práh, podvrtně-li si nohu při špatném došlápnutí a dalších ohrožení způsobených běžnou neopatrností zaměstnance.

Podrobnější hodnocení těchto zdrojů možných úrazů stejně jako úsilí věnované vyhodnocování nepodstatných ohrožení nebo vývoji standardních řešení by vedlo ke hromadění neúměrného množství nepoužitelných informací a k situacím, kdy se důležité údaje ztrácejí v množství nadbytečné dokumentace.

Uvedené rizikové faktory vytvářejí prostor pro bezprostřední zdroje úrazů. V odvětví obchodu a veřejného stravování byly zjištěny jako statisticky nejčastější **zdroje úrazů**: kontakt se strojním zařízením nebo jeho částí, nářadí pro přípravu stravy, skleněné střepy z rozbitého nádobí, ruční manipulace s břemeny (pád, přiražení, náraz), pohyb pracovníků na pracovišti a po vnitřních komunikacích (pád na rovině, uklouznutí, zakopnutí).

Rozbory **příčin úrazů** ukazují, že největší počet úrazů je důsledkem nebezpečného pracovního postupu a neopatrnosti zaměstnanců (špatně odhadnuté riziko až porušení pracovní kázně postiženým).

Další častou příčinou je vadný stav některého ze zdrojů úrazů - povrch komunikací, schodišť a ramp z hlediska technického stavu i trvalé údržby. Typickou příčinou úrazů mladých a nevyučených pracovníků je nedostatečný dozor úměrně k zapracovanosti nebo věku pracovníka. Podle profesí se vyskytuje nejvíce pracovních úrazů u prodavačů a kuchařů. Další v pořadí jsou pracovníci skladu, pomocný personál a číšníci.

Při vyhodnocování nebezpečí a ohrožení v obchodě a veřejném stravování nelze též opomenout nebezpečí vzniku úrazů a poranění v důsledku neudržovaného nábytku, rozbitých skleněných výplní dveří a prosklených ploch, poškozených podlahových krytin, koberců apod.

Na pracovištích veřejného stravování se zvyrazňuje jako typický specifický problém nebezpečí úrazu v důsledku požívání alkoholických nápojů a ostatních návykových látek při výkonu práce.

Zaměstnavatel podléhá zákonné povinnosti činit opatření k odstranění rizikových faktorů nebo alespoň ke zmírnění jejich působení. Současně je jeho povinností přizpůsobovat tato opatření měnícím se skutečností.

4 Osobní ochranné pracovní prostředky

Nelze-li rizika odstranit či dostatečně omezit technickými prostředky nebo opatřeními v oblasti organizace práce, je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky (OOPP). Dále je povinen v odůvodněných případech poskytovat zaměstnancům pracovní oděvy a obuv.

Osobní ochranné pracovní prostředky jsou takové ochranné prostředky, které:

- musí chránit zaměstnance před riziky,
- nesmí ohrožovat jejich zdraví,
- nesmí bránit při výkonu práce,
- musí splňovat požadavky stanovené prováděcím předpisem.

Za ochranné prostředky se považují též pracovní oděv nebo obuv poskytované zaměstnancům v prostředí, v němž oděv nebo obuv podléhá při práci mimořádnému opotřebení nebo znečištění. Ochrannými prostředky však nejsou oděvy, obuv a výstrojní součásti, které neslouží k ochraně zdraví a bezpečnosti při práci, zařízení záchranných a havarijních služeb, sportovní vybavení a prostředky určené pro sebeobranu.

Zaměstnavatel je povinen udržovat OOPP v použitelném stavu a kontrolovat jejich používání zaměstnanci. Poskytování OOPP nesmí zaměstnavatel nahrazovat finančním plněním.

Způsob, podmínky a dobu používání OOPP stanoví zaměstnavatel na základě četnosti a závažnosti vyskytujících se rizik a konkrétních podmínek na pracovišti. Poskytovat lze pouze ochranné prostředky, které byly schváleny příslušnou autorizovanou zkušebnou.

Činnosti, pro které je předepsáno používání osobních ochranných pracovních prostředků nesmí zaměstnanci bez jejich použití provádět. Při ztrátě své ochranné funkce jsou osobní ochranné pracovní prostředky zaměstnancům poskytovány nové. V případě ztráty ochranné funkce osobního ochranného pracovního prostředku nebo ztráty jeho ochranné funkce jsou zaměstnanci povinni tuto skutečnost neprodleně ohlásit svému nadřízenému.

Z praxe lze jako příklad použít jednu z nejnebezpečnějších činností v obchodu a veřejném stravování - zacházení s řeznými nástroji (nejrůznější druhy nožů). Zaměstnavatel je povinen zajistit kvalitní řezné a sečné nástroje a vybavit zaměstnance vhodnými OOPP proti pořezání, např. ochranné rukavice, ochranná zástěra s drátěnou výztuží. K tomu je nutno dodržovat zásady bezpečného chování na pracovišti:

- při práci s nožem musí mít zaměstnanec dostatek místa na pracovním stanovišti;
- nůž lze při chůzi nosit jen v toulci nebo v ruce podél těla špičkou dolů;
- nůž nelze podávat ostřím napřed, nesmí se házet, zapichovat do masa či stolu;
- s řeznými nástroji jsou zaměstnanci povinni pracovat se zvýšenou pozorností a soustředěním;
- každé sebemenší poranění je zaměstnanec povinen dát si ošetřit, aby nedošlo k infekčnímu onemocnění.

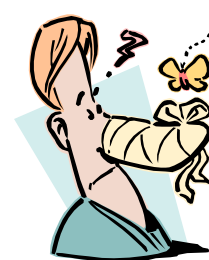
Zákoník práce ukládá zaměstnavateli i povinnost poskytovat mycí, čistící a dezinfekční prostředky na základě zhodnocení rozsahu znečištění zaměstnanců při práci. Právní předpis uvádí v tabulce doporučená množství mycích a čistících prostředků na měsíc v gramech pro práci velmi nečistou, nečistou, méně čistou a čistou. Vlastní pojem "mycí, čistící a dezinfekční prostředky" zákoník práce nedefinuje, nicméně pod tyto pojmy je třeba zahrnovat všechny prostředky, které splňují základní požadavky očisty těla od škodlivých a jiných znečišťujících látek, nečistot a prachů, které působí na povrch těla a mohou vniknutím kůží do těla vážně ohrozit zdravotní stav zaměstnanců. Jako mycí, čistící a dezinfekční prostředky se poskytují toaletní mýdlo, čistící pasty, dezinfekční prostředky podle druhu škodliviny, ochranné masti a toaletní papír.

5 Zdravotní způsobilost

Povinnosti ve vztahu ke zdravotnímu stavu zaměstnance ukládá zaměstnavateli zákoník práce. Zásadní a prvořadou povinností zaměstnavatele je nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával práce, jejichž výkon by neodpovídal jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti. To plně koresponduje i s tím, že v případech stanovených orgány státní zdravotní správy je zaměstnavatel povinen zajistit, aby se zaměstnanec před uzavřením pracovní smlouvy podrobil vstupní lékařské prohlídce. Zaměstnavatel si sám z důvodu prevence může stanovit jako podmínku uzavření pracovní smlouvy, že uchazeč o zaměstnání mu předloží potvrzení od lékaře o jeho zdravotní způsobilosti vykonávat určitou práci. Tím vlastně zaměstnavatel sám sebe jistí pro případ, že by došlo např. k pracovnímu úrazu nebo byla u zaměstnance zjištěna nemoc z povolání (riziková pracoviště) a bylo prokázáno, že zaměstnavatel jej zařadil na práci, která neodpovídá jeho zdravotní způsobilosti. Všechna opatření v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci mají jediný cíl, a to prevenci před pracovními úrazy a nemocemi z povolání.

Posuzování zdravotní způsobilosti jak při nástupu do práce, tak v souvislosti s výkonem práce i při změně práce, upravuje zvláštní předpis.

Vzhledem k možnostem výskytu biologického rizikového faktoru při zpracování potravin, v obchodu a veřejném stravování se navíc ukládá zaměstnavateli zajistit, aby v případech stanovených zvláštním předpisem vykonávali práce pouze zaměstnanci, kteří mají zdravotní průkaz, kteří se podrobili zvláštnímu očkování nebo mají doklad o odolnosti vůči nákaze a sdělit zaměstnancům, jakým lékařským preventivním prohlídkám souvisejícím s výkonem práce jsou povinni se podrobit. Zde právní úprava odkazuje na zákon o péči a zdraví lidu. Podle tohoto zákona byla v průběhu doby vydána řada předpisů různé právní síly, kterými se stanoví okruhy pracovišť, zejména při práci s potravinami (výrobní, prodejny, restaurace apod.), kde se vyžaduje zdravotní průkaz.

6 Související předpisy

- 1) Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- 2) Zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), ve znění pozdějších předpisů
- 3) Zákon č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce, ve znění pozdějších předpisů
- 4) Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů
- 5) Zákon č. 59/2006 Sb., Zákon o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky a o změně zákona č.258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č.320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií)
- 6) Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů
- 7) Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- 8) Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů (úplné znění zákona v zákoně č. 466/2004 Sb.)
- 9) Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů
- 10) Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů
- 11) Nařízení vlády č. 352/2000 Sb., kterým se mění některé vyhlášky ministerstev a jiných správních úřadů, ve znění pozdějších předpisů
- 12) Nařízení vlády č. 494/2001 Sb., kterým se stanoví způsob evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasílá záznam o úrazu
- 13) Nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků
- 14) Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí
- 15) Nařízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů, ve znění nařízení vlády č. 405/2004 Sb.
- 16) Nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání
- 17) Nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí

- 18) Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění nařízení vlády č. 68/2010 Sb. (účinnost od 1.5.2010)
- 19) Vyhláška č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení, ve znění pozdějších předpisů
- 20) Vyhláška č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice, ve znění vyhlášky č. 98/1982 Sb.
- 21) Vyhláška č. 18/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená tlaková zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti, ve znění pozdějších předpisů
- 22) Vyhláška č. 19/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená zdvihací zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti, ve znění pozdějších předpisů
- 23) Vyhláška č. 20/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená elektrická zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti, ve znění pozdějších předpisů
- 24) Vyhláška č. 21/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená plynová zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti, ve znění pozdějších předpisů
- 25) Vyhláška č. 91/1993 Sb., k zajištění bezpečnosti práce v nízkotlakých kotelnách
- 26) Vyhláška č. 85/1978 Sb., o kontrolách, revizích a zkouškách plynových zařízení, ve znění nařízení vlády č. 352/2000 Sb.
- 27) Vyhláška č. 398/2001 Sb., o stanovení poplatků za činnosti organizací státního odborného dozoru při provádění dozoru nad bezpečností vyhrazených technických zařízení, ve znění vyhlášky č. 112/2005 Sb. (Institut technické inspekce Praha)
- 28) Vyhláška č. 288/2003 Sb., kterou se stanoví práce a pracoviště, které jsou zakázány těhotným ženám, kojícím ženám, matkám do konce devátého měsíce po porodu a mladistvým, a podmínky, za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání
- 29) Směrnice č. 49/1967 Věstníku MZ, o posuzování zdravotní způsobilosti k práci, ve znění směrnice MZ ČSR č. 17/1970 Věstníku MZ ČSR, o změnách v posuzování zdravotní způsobilosti k práci
- 30) ČSN 26 9030 Manipulační jednotky – zásady pro tvorbu, bezpečnou manipulaci a skladování (8.1998), Z1 (8.1999)
- 31) ČSN 26 9505 Regály. Názvosloví a rozdělení
- 32) ČSN 27 4002 Bezpečnostní předpisy pro výtahy. Provoz a servis výtahů 3.2003), Z1 (3.2004)
- 33) ČSN 27 4007 Bezpečnostní předpisy pro výtahy-Prohlídky a zkoušky výtahů v provozu (6.2004), Z1 (1.2006)
- 34) ČSN 33 1500 Elektrotechnické předpisy. Revize elektrických zařízení, Z1 (8.1996), Z2 (4.2000), Z3 (4.2004), Z4 (9.2007)
- 35) ČSN 33 1600 Revize a kontroly elektrického ručního nářadí během používání (1.5.1994) – datum zrušení 31.12.2010
- 36) ČSN 33 1600 ed. 2 Revize a kontroly elektrických spotřebičů během užívání (11.2009)
- 37) ČSN 33 1610 Revize a kontroly el. spotřebičů během používání (3.2005) – datum zrušení 31.12.2010
- 38) ČSN 38 6405 Plynová zařízení. Zásady provozu (10.1988), Z1 (5.1999)

- 39) ČSN 52 7005 Výčepní zařízení. Základní ustanovení a provozní předpisy (10.1991)
- 40) ČSN EN 631-1 Materiály a předměty pro styk s potravinami – Nádoby pro společné stravování – Část 1: Rozměry nádob (2.1997)
- 41) ČSN EN 631-2 Materiály a předměty pro styk s potravinami – Cateringové kontejnery – Část 2: Rozměry a příslušenství a podpěr (3.2003)